

Viešoji konsultacija dėl pasirengimo taikyti Europos Sąjungos Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą Lietuvoje

2017 m. rugsėjo 19 d., Vilnius

KONTEKSTAS	<p>Žmogaus teisė į asmens duomenų apsaugą pastaruoju metu tampa vis aktualesnė: ji yra svarbi tiek moraliniu / etiniu, tiek ekonominiu (plečiantis skaitmeninei rinkai) ir saugumo (siekiant užkirsti kelią nusikalstamumui, terorizmui) požiūriais. Todėl ES mastu pasiūlyta suvienodinti asmens duomenų apsaugą reglamentuojančią teisę.</p> <p>2018 m. gegužės 25 d. bus pradėtas taikyti Europos Sąjungos Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas (toliau – BDAR) – Asmens duomenų apsaugos reformos teisės aktų rinkinio dalis, siekianti modernizuoti senąsias (1995 m.) ES galiojusias duomenų apsaugos taisykles.</p> <p>BDAR nuostatos tiesiogiai teisiškai privalomos Lietuvos subjektams, tačiau šaliai specifinius BDAR aspektus reglamentuoja parengtas Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (toliau – ADTAĮ) pakeitimo įstatymo projektas.</p> <p>Teisingumo ministerija parengtą įstatymo projektą buvo pateikusi derinti suinteresuotoms institucijoms ir visuomenei: pasiūlymus teikti buvo kviečiama iki 2017 m. liepos 6 d. Įvertinus gautus komentarus, paaiškėjo gana kritiškas suinteresuotų grupių požiūris tam tikrais klausimais ir poreikis organizuoti tolimesnes konsultavimosi / informavimo veiklas.</p>
KONSULTACIJOS TIKSLAS	<p>Vykdytos viešosios konsultacijos tikslas – plėtoti suinteresuotų šalių dialogą teisinio asmens duomenų apsaugos reglamentavimo klausimu ir, kur tai yra įmanoma, priėti prie kompromiso dėl ADTAĮ nuostatų ar jų tobulinimo krypčių.</p>
VIEŠOSIOS POLITIKOS PRIORITETAS	<p>Lietuvai rengiantis įgyvendinti bendrą Europos Sąjungos Asmens duomenų apsaugos reformą ir perkelti BDAR į šalies teisinę sistemą, naudojamosi teise atsižvelgti į nacionalinius asmens duomenų tvarkymo ypatumus.</p>
KONSULTACIJOS DALYVIAI	<p>Konsultacijoje dalyvavo suinteresuotų grupių, atstovaujančių fizinius asmenis (visuomenę), verslo subjektus ir viešojo valdymo institucijas, atstovai:</p> <ul style="list-style-type: none">• Fizinių asmenų teises atstovaujanti grupė – Žmogaus teisių stebėjimo institutas,• Verslo subjektai ir juos vienijančios organizacijos (Lietuvos bankų asociacija, Lietuvos verslo konfederacija, Lietuvos gyvybės draudimo įmonių asociacija, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos draudikų asociacija, asociacija „Infobalt“, finansinių paslaugų įmonių asociacija „Finco“, „Dataprotection.lt“, advokatų profesinė bendrija „iLAW“, Google Lithuania UAB, „Lietuvos energija“, UAB),• Viešojo valdymo institucijos (Teisingumo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, Finansų ministerija, Lietuvos bankas).
KONSULTACIJOS METODAS	<p>Viešajai konsultacijai taikytas „sutarimo paieškos“ metodas: keturių teminių diskusijų, kurias vedė nešališkas moderatorius, metu siekta priėti prie sutarimo tarp visų atstovautų grupių ar nustatyti</p>

tolimesnius veiksmus.

Siekiant maksimalaus saugumo ir neteisėtos prieigos prie asmens duomenų pavojaus apribojimo, siūlyta į ADTAJ įtraukti nuostatą dėl draudimo asmens kodą naudoti kaip vienintelį paieškos kriterijų (projekto 3 str. 4 d.).

- **Visuomenės atstovų nuomonė** | Teigta, kad asmens kodas savaime atskleidžia itin daug asmens duomenų, todėl jo prieinamumą būtina riboti. Reikalingas griežtas jo naudojimo reglamentavimas, tačiau siūloma nuostata problemos iš esmės neišsprendžia.
- **Verslo atstovų nuomonė** | Akcentuota, kad sudaroma papildoma administracinė, finansinė našta – norint prisitaikyti prie pokyčių, reikėtų diegti naujas duomenų valdymo ir koreguoti esamas informacines sistemas. Laikoma, kad tai būtų perteklinis reguliavimas, perversinantis duomenų apsaugai kylančias rizikas. Pabrėžta, kad ATDAJ naudojami terminai šiuo atveju yra veikiau bendriniai ir kelia klausimų dėl draudimų apimtys.
- **Viešojo valdymo institucijų nuomonė** | Kalbėta apie pareigas informacinių sistemų valdytojams užtikrinti tinkamą duomenų naudojimą – riboti klaidų ir piktnaudžiavimo atvejų galimybes. Be to, siūlyta svarstyti pereinamojo laikotarpio galimybę (skirtą subjektams pritaikyti turimus informacinius išteklius).

Siūlymas: aiškiau apibrėžti informacinius išteklius ir įrankius (sistemas), kuriems būtų taikoma nuostata dėl asmens kodo naudojimo kaip vienintelio paieškos kriterijaus. Nutarta svarstyti priemonės proporcingumą kylančioms rizikoms.

BDAR (8 str.) numatyta, jog vaiko amžiaus riba, nuo kurios be atskiro sutikimo jiems galima siūlyti informacinės visuomenės paslaugas – 16 metų. Vis dėlto, valstybės narės gali nusistatyti individualią (tačiau ne mažesnę nei 13 metų) ribą. Iki šiol Teisingumo ministerija ketino laikytis BDAR nuostatų ir šios (16 metų) nuostatos nekeisti.

- **Visuomenės atstovų nuomonė** | Teigiama, kad apibrėžti „universalūs“ vaiko brandos tarpsnius yra sudėtinga, todėl nei viena nurodyta riba neatrodo savaime suprantama. „Aklos“ analogijos į Civilinį kodeksą ar tam tikrų teisių įgijimą neturėtų simbolizuoti gebėjimų ir poreikių naudotis informacinės visuomenės paslaugomis. Siūloma nagrinėjama amžiaus ribą gretinti su švietimu, užtikrinant jaunuolių supažindinimą su rizikomis, kylančiomis dėl naudojimosi informacinės visuomenės paslaugomis. Taip pat pabrėžiama, kad tiesioginės rinkodaros sąlygos privalo būti pateikiamos aiškia, jaunuoliams suprantama kalba.
- **Verslo atstovų nuomonė** | Manoma, jog nagrinėjamos amžiaus ribos pasirinkimas signalizuoja, jog naudojimas internetu iš esmės yra pavojingas; tuo tarpu jau 13 metų sulaukęs jaunuolis turėtų gebėti įvertinti ir apsispręsti dėl savo teisių. Būtina stiprinti informavimą apie saugų elgesį ir asmens duomenų naudojimą internete. Galų gale, didesnės amžiaus ribos nustatymas gali lemti kitų, mažesnę amžiaus ribą nustačiusių, šalių konkurencinį pranašumą.
- **Viešojo valdymo institucijų nuomonė** | Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos atstovo nuomone, amžiaus riba, siekiant apsaugoti vaikų interesus, turėtų būti 16 metų. 13 ir 15 metų amžiaus ribos įvairioms teisėms įgyti nėra būdingos Lietuvos Respublikos teisei. Pastebima, jog dauguma valstybių narių šį klausimą sprendžia ribą derindamos su civiline teise; šiuo atveju, Lietuvoje tai galėtų būti 14 metų amžiaus riba.

Siūlymas: apsvarstyti dažniausiai Lietuvos Respublikos teisės aktuose naudojamą 14 ir 16 metų amžiaus ribų įvedimo galimybes, atsižvelgiant į Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos pateiktą nuomonę. Taip pat siūloma atkreipti dėmesį į visuomenės atstovų siūlymą sustiprinti vaikų informavimą apie saugų elgesį internete.

Asmens duomenų tvarkymas su darbo santykiais susijusiame kontekste (ADTAJ projekto 5 str.): į įstatymo projektą įtraukta nuostata, apibrėžianti asmens duomenų apie esamus / potencialius darbuotojus ribojimą, o ypatingų asmens duomenų apie potencialius ir esamus darbuotojus naudojimas galimas tik įstatymuose numatytais atvejais.

- **Visuomenės atstovų nuomonė** | Siūloma išplėtoti reikalavimą dėl darbuotojo informavimo apie informacijos sekimą / stebėjimą darbe (kad būtų informuojama apie elektroninės komunikacijos sekimą ir pokalbių įrašinėjimą).
- **Verslo atstovų nuomonė** | Baiminamasi, kad į projektą įtraukta nuostata pernelyg ribotų darbdavio galimybes tinkamai įvertinti potencialų darbuotoją bei mažinti rizikas, susijusias su brangios įrangos valdymu, intelektine nuosavybe ir kt. Konkretios papildomos duomenų grupės, reikalingos šiam įvertinimui, nebuvo įvardintos.
- **Viešojo valdymo institucijų nuomonė** | Pabrėžta, kad darbuotojas darbinuose santykiuose yra silpnoji pusė, kurios interesai turėtų būti papildomai ginami. Ypatingų duomenų naudojimą

IV TEMA –
MOKUMAS IR
FINANSINĖ RIZIKA

siūloma apibrėžti specializuotų sričių įstatymuose, numatant duomenų tvarkymo išimtis tam tikros srities darbuotojams.

Siūlymas: viešosios konsultacijos metu sutarta, kad verslo grupių atstovai Teisingumo ministerijai po viešosios konsultacijos pateiks argumentuotus siūlymus dėl papildomų duomenų grupių, reikalingų darbo santykių kontekste (potencialiems darbuotojams įvertinti), numatymo ADTAĮ. Siūloma apsvarstyti galimybę šį klausimą reguliuoti tiek įstatymais, tiek poįstatyminiais teisės aktais.

Asmens duomenų tvarkymas mokumo ir finansinės rizikos vertinimo ir įsiskolinimo valdymo tikslais: asmens duomenų tvarkymas remiantis teisėto intereso pagrindu.

- **Verslo atstovų nuomonė** | Verslo subjektams (finansinėms įstaigoms) trūksta aiškumo teisėto intereso vertinimo klausimu. Nurodomas papildomo reguliavimo ar aiškinimo poreikis.
- **Viešojo valdymo institucijų nuomonė** | Pažymėta, jog teisėtas interesas įvertinamas atliekant balanso testą (įvertinant, kurios pusės – fizinio asmens ar jo duomenis tvarkančios organizacijos – interesas kiekvienoje situacijoje yra viršesnis). Didesnė atsakomybė suteikiama duomenų valdytojams, kadangi papildomo reguliavimo, remiantis BDAR, numatyti negalima.

Siūlymas: esant neaiškumui dėl teisėto intereso vertinimo, siūloma kreiptis nuomonės į Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją ir, esant poreikiui, ji galėtų parengti viešąją konsultaciją.

TOLIMESNI
ŽINGSNIAI

Viešosios konsultacijos rezultatai bus toliau naudojami rengiant galutinį ADTAĮ projektą prieš jį teikiant Vyriausybei.

KONSULTACIJOS
VERTINIMAS

Viešosios konsultacijos metu išpildyti visi jos plane numatyti įgyvendinimo rodikliai:

- Suorganizuotas 1 sutarimo paieškos renginys,
- Dalyvių skaičius – 25,
- Parengta 1 viešosios konsultacijos ataskaita (pasiūlymų, įžvalgų apibendrinimo dokumentas).

Ilguoju laikotarpiu būtina vertinti, ar rekomendacijos įtrauktos į tolimesnių sprendimų dėl ADTAĮ nuostatų priėmimą.

IŠMOKTOS
VIEŠOSIOS
KONSULTACIJOS
VYKDYMO
PAMOKOS

- Vertinama, jog darbuotojų, fizinių asmenų interesus atstovaujančių grupių įsitraukimas į temos klausimų sprendimą ir dalyvavimas viešojoje konsultacijoje buvo neproporcingai mažas.
- Siūloma toliau stiprinti visuomenės ir verslo atstovų galimybes kokybiškai (detaliai pasiruošus) įsitraukti į viešosios politikos sprendimų priėmimą: panašaus tipo dialogai gali tapti įprasta praktika.

KONTAKTINIS
ASMUO

Indrė Skersytė, Teisingumo ministerijos Teisinių institucijų departamento Teisinės veiklos koordinavimo skyriaus vyriausioji specialistė | indre.skersyte@tm.lt

DAUGIAU
INFORMACIJOS

Viešosios konsultacijos įrašas patalpintas Teisingumo ministerijos *Facebook* paskyroje | <https://www.facebook.com/teisingumas>

Norėdami sužinoti daugiau apie galimybes įsitraukti į viešojo valdymo procesą – dalyvauti viešosiose konsultacijose, sekite naujienas *Facebook* paskyroje „Piliečių ministerija“ | <https://www.facebook.com/pilieciuministerija/>